

Korpilaavu Oy

IJOEN MERILOHIEN JA -TAIMENTEN YLISIIRTO 2024

1. Ylisiirron järjestäminen

Korpilaavu Oy toteutti merilohien ja meritaimenten pyynnin sekä kalojen ylisiirron lijoen keskiosille ja Livojokeen kesällä 2024. Työn tilaajana oli Pohjois-Pohjanmaan liitto, Lohi lijokeen -hanke. Ylisiirto toteutettiin yhteistyössä Etelä- ja Pohjois-lin jakokuntien ja lijojen kalastajien kanssa.

Kalojen ylisiirtoluvan hakijana oli lijoen kalatalousalue. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi Eläintautilain 76/2021 29 §:n mukaisen luvan merilohien ja - taimenien siirtoon merialueen rajoitusalueelta lijoen vesistöalueelle (12.5.2022 PSAVI/1115/2022). Lupa on voimassa vuoden 2024 loppuun vuosittain korkeintaan 500 lohen ja taimenen ylisiirtämiseksi. Ylisiirrosta järjestetyn kilpailutuksen jälkeen Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Korpilaavu Oy tekivät hankintasopimuksen 2.4.2024.

Valtioneuvoston asetus lohenkalastuksen rajoituksista 236/2017, 5 § estää osittain lohenkalastusta lijoen edustalla keväällä kylmän veden aikana, jolloin ylisiirtoa on järkevintä tehdä. Toisaalta kalojen luontaisen käyttäytymisen (ensimmäiset ovat kovimpia nousijoita) vuoksi mahdollisimman aikaisin nousevia kaloja tulisi olla ylisiirroissa mahdollisimman runsaasti.

Vesialueen omistajan Etelä-lin jakokunnan toimesta ylisiirtoon osallistuville kalastajille haettiin 16.5.2024 poikkeuslupia aikaisemman ja tehokkaamman pyynnin harjoittamiseen. Jakokunta haki 1. luokan ammattikalastajille toisen rysän sallimista heti pyyntikauden alussa ja kaupallisille kalastajille yhden rysän pyyntioikeutta ennen 17.6. Lapin Ely-keskus antoi päätöksen 29.5. (LAPELY/2543/2024). Lupa on voimassa 2024–2025. Etelä-lin jakokunta sai luvan myöntää lohen ylisiirtoon 1. luokan ammattikalastajille yhden ylimääräisen rysän ennen 17.6. (voi olla pyynnissä kaksi rysää). Lupa koski vain 1-ryhmän ammattikalastajia.

Ylisiirtokalojen pyynti tapahtui kalastajien omilla pyyntipaikoilla ja kalastajien tuli omata henkilökohtaisia lohikiintiöitä. Kalastajat ovat osallistuneet useamman vuoden ajan ylisiirtopyyntiin, heidän kanssaan tehtiin sopimus, johon kirjattiin ylisiirron vaatimukset ja toteutetut ylisiirtotoimet (sopimusmalli, liite 1).

Kalastajille hankittiin kalankuljetusta varten veneisiin aiemman käytännön mukaisesti kuljetuspasat ja hapetuslaitteet. Lisäksi käytettävissä oli käsittelyä ja siirtoa varten kalaa mahdollisimman vähän vahingoittavat haavit ja kalapussit. Kalastajat kuljettivat kalat mereltä Etelä- ja Pohjois-lin jakokuntien Ranta-Kestilän hautomon emokalatiloihin, joissa kalojen annettiin rauhoittua 1–2 vuorokautta ennen varsinaista kuljetusta voimalaitosten yläpuolisille alueille.

Korpilaavu Oy on vastannut ylisiirron toteutuksista viime vuosien ajan. Ylisiirron joustavia toteutuksia edesauttoi se, että Korpilaavulla on omat kuljetusvälineet lijojen ylisiirtoja varten. Aiemmin käytössä oli vuokratut kuljetusvälineet.

2. Ylisiirron toteutukset

Kalojen ylisiirron käytännön järjestelyt toteutti kalatalousasiantuntija Henri Kylli Korpilaavu Oy:stä, joka on myös Rantakestilän hautomon ja emokalatilojen vastaava hoitaja. Kalastajat toivat kalat mereltä emokalatiloihin, jossa ne tarkistettiin ja todettiin ylisiirrettäväksi soveltuvat kalat. Vastaanotetuista kaloista määritettiin kunto, paino, sukupuoli sekä mahdollinen rasvaevä.

Nämä kirjattiin allas- ja kalastajakohtaisesti seurantaan varten. Mikäli lohia ei hyväksytty ylisiirtoon, niin osa meni Ruokavirastolle näytekaloiksi tai kalastaja käytti henkilökohtaista omaa lohikiintiötä kalan jatkokäyttöä varten.

Ylisiirto toteutettiin siten, että kalojen säilytysaika emoltaissa oli mahdollisimman lyhyt. Kalat annettiin kuitenkin olla emokalatiloissa vähintään vuorokauden. Ylisiirtokalojen yksilömäärä suhteessa kuljetuskaluston tilavuuteen oli mahdollisimman pieni. Käytössä oli nyt Korpilaavu Oy:n oma kalankuljetusvälineistö. Ennen kuljetuksia eläinlääkäri tarkasti kalojen kunnon ja hyväksyi siirron.

Ylisiirtoihin oli valmius heti, kun lohet rantautuivat lijokisuulle. Vuonna 2024 noudatettiin kuljetusveden lämpötilarajana vakiintunutta 18 asteen lämpötilaa.

3. Ylisiirron tulokset

lijoen lohisaalis oli kesällä 2024 huono sekä joessa että jokisuulla. Myös hylkeiden vaikutus lohipyynnissä on entistä selvemmin todettavissa. Osa hyljevahingoista on vanhempia vaelluksen aikana tapahtuneita. Osa on joko pyydyksessä tai sen ulkopuolella saatuja raapimisjälkiä tai vastaavia vahinkoja kaloissa. On myös todennäköistä, että hylkeet estävät kalojen pääsyä pyydyksiin, häiritsevät pyyntiä monin tavoin. Huono lohivuosi ja hyljevahinkojen määrä vaikuttivat oleellisesti ylisiirron toteuttamiseen.

Ylisiirtojen aloitus siirtyi normaalia myöhempään jokiveden lämmentyä jo touko-kesäkuun vaihteessa yli 18 C asteen. Kyseistä lämpötilaa on pidetty ylisiirron ylärajana. Ylisiirto aloitettiin 16.6 veden jäähdettyä n.17 C asteeseen. Nousun alkuvaiheessa kalat ovat yleensä isoja. Tänä kesänä niitä oli normaalia vähemmän. Koko pyyntikauden ajan saaliit pysyivätkin heikkoina.

Ylisiirtoon voivat osallistua vain 1 luokan ammattikalastajat, joita alueella oli 4 kalastajaa (3 pyyntikuntaa). Siirrettyjä kaloja keväällä oli vain 26 kpl.(lohia 25, taimenia 1), lohien keskipaino (ylisiirretyt ja näytekalat) 6,8kg taimenien (ylisiirretyt ja näytekalat) 3,2 kg. Keväällä pääosa nousulohista on yleensäkin naaraita. Taimenia saadaan yleensäkin harvemmin, sukupuolijakauma ei tule esille.

Ylisiirtoja toteutetaan kalastajilta hankittujen kalojen lisäksi Raasakan voimalaitoksen alapuolella sijaitsevan PVO-Vesivoiman Kalasydän-kalatiestä saaduista kaloista. Laitteesta on mahdollista siirtää kaloja syksyyn asti. Myöhemmin saatujen kalojen sukupuolijakauma on aikaisempien kokemusten perusteella koirasvoittoinen. Näin toimittaessa sukupuolijakaumaa saadaan tasoitettua mahdollisimman lähelle tavoitetta 50/50.

YLISIIRROT	YHTEENVETO	ISTUTUSPAIKOITTAIN		
			naaras	koiras
lijoki	Kipinäkoski	lohi	9	
		taimen	1	
			naaras	koiras
lijoki	Koskenhovi	lohi	10	
		taimen		
			naaras	koiras
Livojoki	Rytinkinkosket	lohi	6	
		taimen		
		yhteensä	26	

Liitteessä 2 on esitetty tarkat tiedot ylisiirroista, kunkin kalan pyyntipäivä, laji, kalan paino, sukupuoli, rasvaevä/-leikattu, ylisiirtopäivä ja ylisiirtoalue.

Korpilaavu Oy/ Henri Kylli vastasi ylisiirron toteutuksesta vuonna 2024. Ylisiirrot toteutettiin kiinteässä yhteistyössä Etelä- ja Pohjois-lin jakokuntien kanssa käyttäen hyväksi jakokuntien emokalatiloja. Ylisiirtoihin on kehitetty menetelmiä ja välineistöä, joiden avulla siirrot voidaan toteuttaa joustavasti, huomioiden erityisesti kalojen kunto ja oikeaoppinen käsittely.

4. NÄYTEKALAT

Näytekaloina (yhteensä 8 lohta) valittiin yksilöitä, joita ei hyväksytty ylisiirtoon. Kaloissa oli yleensä pieniä suomuvaurioita, muutoksia kalan pinnassa tai mahdollisia merkkejä, jotka saattoivat viitata tautimahdollisuuteen. Olivat joka tapauksessa heikkokuntoisempia kuin ylisiirtokalat. Näytekaloina ei kuitenkaan todettu mitään tauteihin liittyviä ylisiirron esteitä.

Lisäksi niistä näytekaloina (4 kpl), joilta ei rasvaevää oltu leikattu, otettiin pää talteen myöhempää otoliittien tarkastelua varten.

Liitteessä 2 on esitetty myös näytekaloina tiedot ja näyttöiden toimittamisen ajankohdat.

5. YLISIIRTOJEN JATKO JA KEHITTÄMINEN

Ijokisuun ylisiirrot on toteutettu kalastajien kanssa yhteistyössä Korpilaavu Oy:n toimesta. Korpilaavu Oy/ Henri Kylli on toiminut käytännön toteuttajana useamman vuoden ajan. Toteutuksiin on pysyvät puitteet ja järjestelyt. Ylisiirtoihin on ollut käytännössä mahdollisuus osallistua vain 1. luokan ammattikalastajat, joita oli vuonna 2024 neljä kalastajaa. Joella tapahtuva rysä- tai loukkupyynti ei ole tuottanut kokeiluista huolimatta tuloksia. Äkilliset virtausmuutokset vaikeuttavat ja estävät pyynnin.

Korpilaavu Oy / Henri Kylli

Liite 1. Malli kalastajasopimuksista

Liite 2. Päivittäiset ylisiirrot, ylisiirtopaikat ja näytekalat 2024

Ylisiirtoon liittyvä muu aineisto (toimitetaan erikseen ylisiirron tilaajalle)

- kuljetus- ja vapautuspöytäkirjat
- eläinlääkäritodistukset

Liite 1

Kalastajasopimus Korpilaavu Oy - ylisiirtokalastaja

SOPIMUS LOHIEN JA TAIMENIEN TOIMITTAMISESTA IJOEN EMOKALOJEN YLISIIRTOON 2024

Korpilaavu Oy hoitaa lijoen lohen ja taimenen ylisiirtopyynnin käytännön järjestelyt, kalastajasopimukset ja muut ja toteutukset PSAVI/1527/2023 päätöksen edellyttämällä tavalla.

Kalastaja _____ toimittaa 2024 lijoen emolohien ylisiirtoon pyydystettyjä hyväkuntoisia, eläviä emolohia ja meritaimenia. Ennen pyydyksessä olevien emokalojen kuljettamisen aloittamista kalastaja ilmoittaa Korpilaavu Oy yhdyshenkilölle Henri Kyllille 045 6051600 kalojen tuonnista Rantakestilään.

Vastaanottoaika on pääsääntöisesti ma-su 8.00 – 10.00 (poikkeuksista ilmoitetaan vähintään 2 päivää ennen). Mikäli sääolot edellyttävät kalojen vastaanotto voidaan sopia vähintään 2 tuntia ennen erikseen vastaanottajan kanssa sovittuna aikana. Lohet ja taimenet kuljetetaan annettujen ohjeiden mukaisesti Rantakestilän allasalueelle, jossa kalat todetaan ylisiirtoon soveltuvaksi. Kalat punnitaan, lukumäärä, paino, sukupuoli kirjataan vastaanotettaessa. Vastaanoton ja kirjaukset suorittaa Korpilaavu Oy/Henri Kylli.

Ylisiirrettävien kalojen kokonaismäärä on 2024 noin 160 lohta tai taimenta. Ylisiirrettävien emokalojen sukupuolijakauma toteutetaan ylisiirtoluvan mukaisesti noin 50 % suhteella. Lisäksi vastaanotetaan tautitarkkailuun toimitettavat kala yhteensä enintään noin 40 (25 %).

Korpilaavu Oy pidättää oikeuden valita ja vastaanottaa ylisiirrettävät emokalat sekä kalatautinäytteiksi toimitettavat kalat. Ylisiirto voidaan Korpilaavu Oy:n ilmoituksella keskeyttää tai lopettaa, mikäli ylisiirron tavoitteet toteutuvat, kalojen sukupuolijakauma, näytekalojen kertymä tai muut olosuhteet sitä edellyttävät. Kalastaja vastaa kalastuslain ja asetusten mukaisesta pyydysten asettamisesta ja ilmoituksista sekä henkilökohtaisesta kiintiöstä. Ylisiirtoon hyväksytyjä lohia ei kirjata toimijakohtaiseen kalastuskiintiöön. Kalastaja sitoutuu käsittelemään ylisiirtoon toimitettavia kalojen Korpilaavu Oy:n ohjeistuksen mukaisesti. Kalastaja sitoutuu tarvittaessa pyydysten ja kalojen käsittelyn tarkastukseen erikseen sovittavana ajankohtana.

Mikäli kalaa ei hyväksytä ylisiirtoon tai näytekalaksi kalastajan tulee tainnuttaa merialueelta pyydetty lohi ja merkitä sen kalastuskiintiönsä mukaisella merkillä tässä yhteydessä.

lijoen alaosasta tai merestä terminaalialueen sisäpuolelta pyydetystä lohesta tai taimenesta, joka hyväksytään vastaanotetuksi elävänä ja hyväkuntoisena Rantakestilän altaaseen Korpilaavu Oy maksaa kalastajalle: Ylisiirtokalat kesäkuun loppuun asti 18,60 sis alv 24 % (15 e/kg alv 0). Evara kalatautitarkkailun kalat kesäkuun loppuun 14,88 e/kg (12 e/kg alv 0).

lissä

Korpilaavu Oy _____ Kalastaja _____

Henri Kylli

Taulukko1

Liite 2 2024 YLISIIRROT / KULJETUS- JA VAPAUTUSPÄIVÄKIRJA

Kalat emokalatiloihin, josta 1-2 vrk jälkeen ylisiirto

KALASTAJAT	Pyyntipäivä	Laji	Sukupuoli	Paino kg	Ylisiirto	Istutuspaikka	Rasvaevä	
Kalastaja 1	16.06.24	Lohi	Naaras	6	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Eväleikattu	
	16.06.24	Lohi	Naaras	5,1	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Evä	
	16.06.24	Lohi	Naaras	5,5	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Eväleikattu	
	18.06.24	Lohi	Naaras	7,6	19.06.24	Rytinkikosket/Livojoki	Evä	
	18.06.24	Lohi	Naaras	6,8	19.06.24	Rytinkikosket/Livojoki	Eväleikattu	
	18.06.24	Lohi	Naaras	6	19.06.24	Rytinkikosket/Livojoki	Eväleikattu	
	18.06.24	Lohi	Naaras	7,2	19.06.24	Rytinkikosket/Livojoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	4,4	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Evä	
	24.06.24	Lohi	Naaras	9,8	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	6,5	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	7,5	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	7,5/90cm	24.06.24	Näytekala	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	7,6	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	9,7	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	9,7	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Evä	
	24.06.24	Lohi	Naaras	5,5	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	6,6	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Lohi	Naaras	5,8	25.06.24	Koskenhovi/Iijoki	Evä	
	Kalastajat 2 ja 3	24.06.24	Lohi	Naaras	7,9/91cm	24.06.24	Näytekala	Evä
		24.06.24	Lohi	Koiras	6,7/88,5cm	24.06.24	Näytekala	Evä
24.06.24		Lohi	Naaras	5,6/81cm	24.06.24	Näytekala	Evä	
24.06.24		Lohi	Naaras	7/88cm	24.06.24	Näytekala	Eväleikattu	
24.06.24		Lohi	Naaras	5,8/82cm	24.06.24	Näytekala	Eväleikattu	
24.06.24		Lohi	Naaras	6,5/87cm	24.06.24	Näytekala	Eväleikattu	
24.06.24		Lohi	Naaras	8,2/96	24.06.24	Näytekala	Evä	
Kalastaja 4	16.06.24	Lohi	Naaras	5,3/80cm	17.06.24	Biojäte	Eväleikattu	
	16.06.24	Lohi	Naaras	7	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Evä	
	16.06.24	Lohi	Naaras	8,8	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Eväleikattu	
	16.06.24	Lohi	Naaras	6,3	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Eväleikattu	
	16.06.24	Lohi	Naaras	6,5	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Evä	
	16.06.24	Lohi	Naaras	5,6	17.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Eväleikattu	
	18.06.24	Lohi	Naaras	6,3	19.06.24	Rytinkikosket/Livojoki	Eväleikattu	
	18.06.24	Lohi	Naaras	6,1	19.06.24	Rytinkikosket/Livojoki	Evä	
	24.06.24	Lohi	Naaras	6,1	26.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Eväleikattu	
	24.06.24	Taimen	Naaras	3,2	26.06.24	Kipinän kosket/Iijoki	Evä	

Ylisiirtokalat 173,2 kg

Näytekalat 55,2 kg